

Arapça Öğretiminde Geleneksel-Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemi Kullanımının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi *

Examination of the Use of Traditional-Alternative Assessment and Evaluation Methods in Arabic Language Teaching According to Some Variables

ÖZET

Kazanımları doğru ve eksiksiz bir şekilde denetleyebilmek için verimli bir eğitimin ardından nitelikli bir ölçme-değerlendirme gelir. Eğitiminin yanıtlaması gereken “*Hedeflere ne kadar ulaşıldı, eksiklikler nelerdir, yanlış öğretilen veya hiç öğretilmeyen konular hangileridir?*” gibi sorulara gereken cevapları verebilmek, öğrenci kazanımlarının güvenilir yöntemlerle ölçülmesine ve değerlendirilmesine bağlıdır. Bu önemden hareketle yürütülen bu araştırmaya yön veren temel amaç Arapça hazırlık programlarında eğitim veren öğretim görevlilerinin temel dil becerilerini ölçme-değerlendirme yaklaşımlarını incelemektir. Bu doğrultuda, 2019-2020 eğitim yılında yükseköğretime bağlı üniversitelerin Arapça hazırlık programlarında eğitim vermekte olan 36’sı kadın (%19.7), 147’si erkek (%80.3) 183 öğretim görevlisine ulaşılarak *Temel Dil Becerilerini Ölçme-Değerlendirme Teknikleri* adlı 4 bölümden oluşan ankete cevap vermeleri istenmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizi sonucunda, örnekleme oluşturan öğretim görevlilerinin temel dil becerilerini ölçme-değerlendirme yaklaşımlarının yüksek oranda geleneksel yöntemlerle sınırlı kaldığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular, dört temel dil becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri kullanma eğiliminin Türk öğretim görevlilerine oranla Arap öğretim görevlilerinde daha fazla olduğuna işaret etmiştir. Bununla birlikte, sadece yazma becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri tercih etme sıklığının cinsiyete göre farklılık gösterdiği saptanmış olup kadın öğretim görevlilerinde bu eğilimin erkek öğretim görevlilerine oranla daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili Eğitimi, Ölçme-Değerlendirme, Geleneksel Değerlendirme, Alternatif Değerlendirme.

ABSTRACT

The effectiveness of an educational program can be assessed and evaluated in order to monitor the achievements of students accurately and completely. In order to provide the necessary answers to questions such as “*How much have the objectives been achieved?*,” “*What are the deficiencies?*,” and “*Which subjects are taught incorrectly or not taught at all?*,” it is essential to employ reliable methods for measuring and evaluating student achievements. Based on this importance, the main objective guiding this research is to examine the measurement and evaluation approaches of the lecturers who teach in Arabic preparatory programs. Accordingly, a total of 183 lecturers, 36 of whom were women (19.7%) and 147 were men (80.3%), who provided education in Arabic preparatory programs of universities in the 2019-2020 academic year, were reached. The lecturers were asked to answer the questionnaire, which consists of 4 parts, named *Basic Language Skills Measurement and Evaluation Techniques*. As a result of the analysis of the data obtained within the scope of the study, it was concluded that measurement and evaluation approaches of the lecturers forming the sample are highly limited to traditional methods. The findings indicate that the tendency to use alternative methods in measurement and evaluation of the four basic language skills is higher in Arabic lecturers than in Turkish lecturers. Furthermore, the frequency of choosing alternative methods in measurement and evaluation of only writing skill was found to differ according to gender, and it was found that this tendency was higher in female lecturers than male lecturers.

Keywords: Arabic Language Education, Measurement and Evaluation, Traditional Evaluation, Alternative Evaluation.

GİRİŞ

Sistemin “ortak yönleri olan bir seri ünitenin karşılıklı ilişki ve etkileşimi” (Alkan, 2011: 70) şeklindeki tanımından hareketle eğitimi temel noktaları ögeler, ögeler arası etkileşim ve belirli ortak bir amacı olan sistemler bütünü

* Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanmış olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir ve 19-20 Ekim 2023 tarihleri arasında İstanbul’da düzenlenen 4. Eğitim Araştırmaları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Arş. Gör., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi ABD, İstanbul, Türkiye. ORCID: 0000-0001-8612-3017

² Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Arap Dili ve Edebiyatı ABD, İstanbul, Türkiye. ORCID: 0000-0002-3304-3897

Sara Akkuş¹
Ömer İshakoğlu²

How to Cite This Article

Akkuş, S. & İshakoğlu, Ö. (2024). “Arapça Öğretiminde Geleneksel-Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemi Kullanımının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:6; pp:1034-1044. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12592780>

Arrival: 08 May 2024
Published: 29 June 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

şeklinde yorumlamak mümkündür. (Odabaşı, 1997: 24). Bu anlamda eğitim sisteminin dört temel odak noktasını girdi, süreç, çıktı ve değerlendirme ve geri besleme oluşturmaktadır (Öncü, 1994: 22-23). Sistemin en önemli ögesi olan geri besleme; süreç boyunca oluşan girdi ve çıktıların değerlendirilmesi ile sistemin onarılmasını sağlar ve verdiği geri dönüşler ile sürecin iyileştirilmesine katkıda bulunur. Eğitim süreci boyunca öğretim programlarının hedeflenene ulaşip ulaşmadığını gösteren ölçme ve değerlendirme büyük önem arz etmektedir.

Dil öğretiminde ölçme ve değerlendirmeyi bir “öz denetim mekanizması” olarak nitelendiren Tasa ve Furat (2012: 9), bu nitelemeyle ölçme ve değerlendirmenin öğrenme programına katkısını; öğrenme etkinliğinin devamlılığını sağlama, verimliliği artırma ve dilsel gelişime katkı sağlama olarak vurgulamıştır. Bu nitelemeden yola çıkarak dil eğitiminde ölçme-değerlendirmenin salt başarı düzeyini belirlemekle kalmayıp hem öğretmen hem de öğrencinin öz değerlendirme yaparak eğitim etkinliğinin yeniden düzenlenmesine yardım eden bir disiplin olduğu sonucuna varılmaktadır. Dil eğitiminde geliştirilmesi gereken farklı beceriler (dinleme-anlama becerisi, okuma-anlama becerisi, konuşma becerisi, yazma becerisi) olduğundan, bu beceri kazanımlarının hangi seviyeye ulaştığı, hangi yönlerinin eksik olduğu, bir sonraki aşamada nasıl devam edilmesi gerektiğinin saptanması gerekmektedir. Bunu yapabilmek için de her bir beceriyi farklı ölçme yöntemi ile değerlendirme ihtiyacı doğmaktadır. Bunlardan okuma-anlama becerisini ölçmek için hazırlanan bir soru maddesi ile dilbilgisi seviyesini veya yazma becerisini ölçebilmek mümkün görünmemektedir (Akçay, 2006: 2). Yabancı dilde çok boyutlu bir öğretimin ardından gelen ölçme değerlendirme; dinleme, konuşma, yazma ve okuma şeklinde tasnif edilen dil becerileri ile çeviri, kelime bilgisi ve dilbilgisi olarak sınıflandırılan dil unsurlarının ölçülmesi gibi farklı amaçlara yönelik gerçekleştirilmektedir.

Yapılan literatür taraması eğitimin her alanında gerçekleştirilen ölçme değerlendirme uygulamalarında eğitimcilerin geleneksel değerlendirme metotlarını kullanma eğiliminde olup ölçme değerlendirme öz yeterlilik seviyelerinin düşük olduğunu; pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmene kıyasla eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenin uyguladığı ölçme değerlendirme daha nitelikli olduğunu göstermektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda öğretmenlerin daha nitelikli ölçme değerlendirme uygulamaları yapabilmeleri için hizmet içi eğitim almaları gerektiğine vurgu yapılmış; eğitimcilerin en düşük performans gösterdikleri ölçme-değerlendirme yeterlik alanlarının “değerlendirme notu geliştirme” ve “değerlendirme sonuçlarının aktarımı” olduğuna dikkat çekilmiştir. Tarama sonucu, yabancı dil eğitiminde ölçme değerlendirme uygulamaları üzerine ulusal ve uluslararası alanyazında yeteri kadar çalışma olmadığı gerçeğiyle birlikte, özellikle Arap dili eğitiminde ölçme-değerlendirme uygulamalarını, eğitimcilerin ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerini ve kullandıkları ölçme değerlendirme yöntem-yaklaşımlarını belirleyen bir çalışma olmadığı gözlemlenmiştir (Boylu, 2019; Çakan, 2004; Gül, 2011; Kibar, 2018; Mertler, 2003; Öztürk, 2018; Şahin, 2019; Yastıbaş, 2018).

Araştırmaya yön veren temel amaç, yükseköğretim kurumuna bağlı Arapça hazırlık programlarında öğretim üyeleri tarafından uygulanan ölçme değerlendirme yaklaşımlarının geleneksel-alternatif açıdan farkındalığını belirlemektir. Bu çerçevede yabancı dil eğitiminin temel beceri alanları olan okuma-anlama, dinleme-anlama, yazma ve konuşma becerileri için uyguladıkları ölçme değerlendirme araçları yöntem-yaklaşım bakımından nitelendirilmeye çalışılmıştır.

Tercih edilen ölçme değerlendirme yaklaşımı öğrenim sürecinde başarı seviyesinin artmasında aktif rol oynamaktır. Nitekim Mertler (2004: 49) ölçme değerlendirmeyi, öğrenciye güçlü yönleri ve zayıf yönleri hakkında geri bildirimde bulunmak ve öğrenci hakkında eğitim kararları almak için bilgi edinme süreci olarak tanımlar. Buradan, eğitim kalitesinin güçlenip günümüz bilgi beceri gereksinimlerinin öğrenciye kazandırılması için eğitimcilerin ölçme değerlendirme okuryazarlık seviyeleri ve ölçme değerlendirme yaklaşımlarının artmasındaki önem ortaya çıkmaktadır. Eğitim sürecinde kaliteyi oldukça etkilediği görülen ölçme değerlendirme basamağında Arap dili eğitimcilerinin ne tür bir yaklaşımı tercih ettiklerini belirlemek, ölçme değerlendirme okuryazarlıkları hakkında farkındalık oluşturmak, süreci iyileştirmede somut veriler ortaya koyarak katkıda bulunmak bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Sürekli değişimin yaşandığı dil eğitiminde yenileşme ve gelişme hareketleri eğitim programının her evresini etkilediği gibi ölçme değerlendirme noktasında da ayrımlara neden olmuştur (Kırık, 2008: 5). Bu hareketliliğin getirisi ise geleneksel ölçme değerlendirme yaklaşımlarının yanında birtakım alternatif yaklaşımların oluşmasıdır. Bilhassa bilişsel, duyuşsal ve devinişsel öğrenim sahalarına etki eden dil eğitimindeki bu yeni yaklaşımlar Türkiye’de yükseköğretim kurumuna bağlı hazırlık programlarında yabancı dil olarak Arapça eğitimi veren öğretim üyelerinin ölçme-değerlendirme yaklaşımlarına etkisi araştırılırken şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

- ✓ Hazırlık programlarında eğitim veren öğretim üyelerinin temel dil becerilerini (okuma-anlama, konuşma, dinleme-anlama, yazma) ölçme uygulamaları geleneksel yaklaşım mıdır, alternatif yaklaşım mıdır?

- ✓ Hazırlık programlarında eğitim veren öğretim üyelerinin ölçme-değerlendirme yaklaşımları cinsiyet, uyruk ve mezuniyet değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve süreci ile veri analizi hakkında ayrıntılara yer verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modeli ile Türkiye'deki Arapça hazırlık programlarında eğitim veren öğretim görevlilerinden alınan yanıtlar ile yürütülmüştür. Üniversitelerin Arapça hazırlık programlarında eğitim veren öğretim görevlilerinin temel dil becerilerini ölçme-değerlendirmeye ilişkin yaklaşımlarını belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden *anket* kullanılmıştır. Anket, belirli bir konuda sunulan hipoteze bağlı kalarak örnekleme yöneltilen sorularla sistemli bir şekilde birincil veri toplama tekniğidir (Coşkun, Altunışık, ve Yıldırım, 2017: 84; Karasar, 2016).

Örneklem

2019-2020 eğitim yılında YÖK'e bağlı üniversitelerin Arapça hazırlık programlarında eğitim vermekte olan 36'sı kadın (%19.7), 147'si erkek (%80.3) 183 öğretim görevlisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tabloda görülmektedir (Tablo 1). Buradan, Arapça hazırlık programlarında eğitim verenlerin çoğunlukla öğretim görevlisi ve doktor öğretim üyesi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellikler		% N (183)
Cinsiyet	Kadın	19,7
	Erkek	80,3
Mezuniyet	Eğitim Fakültesi	9,8
	Edebiyat Fakültesi	27,3
	İlahiyat Fakültesi	50,8
	İslami İlimler	8,2
Mesleki Deneyim	1-5 Yıl	26,2
	6-10 Yıl	22,4
	11-15 Yıl	16,9
	16-20 Yıl	12,6
	20 ve üzeri	21,9
Unvan	Araştırma Görevlisi	10,9
	Öğretim Görevlisi	39,3
	Doktor Öğretim Üyesi	31,7
	Doçent	7,1
	Profesör	10,9

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Muazzez Yavuz Kırık (2008) tarafından geliştirilen *Temel Dil Becerilerini Ölçme-Değerlendirme Teknikleri* adlı anket veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. 5 farklı bölümden oluşan anket formunda öncelikle eğitim verilen üniversite-ana bilim dalı, cinsiyet, yaş aralığı, akademik unvan, mezun olunan fakülte bilgilerinden oluşan form yer almaktadır. Ardından 20 sorudan oluşan *dinleme-anlama becerisini ölçme değerlendirme yaklaşımları* başlığı ile ikinci form gelmektedir. Katılımcılar üçüncü formda yine 20 sorudan oluşan *konuşma becerisini ölçme değerlendirme yaklaşımları* başlıklı bölümü yanıtlarken dördüncü bölümde 30 sorudan oluşan *okuma-anlama becerisini ölçme değerlendirme yaklaşımları* başlıklı bölüme geçmektedir. Son olarak 18 sorudan oluşan *yazma becerisini ölçme değerlendirme yaklaşımları* başlıklı form yer almaktadır. Toplamda 88 geleneksel-alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımının tercih edilme sıklığının belirlenmeye çalışıldığı formda kullanılan anket sorularının alt şıkları 5'li Likert tipi ölçeğine uygun olarak hazırlanmıştır.

Veri Analizi

Toplamda 88 geleneksel/alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımının tercih edilme sıklığının belirlenmeye çalışıldığı anketle toplanan veriler SPSS 21 programına aktarılıp sıklık (Frequency), ki-kare test (Chi-Square Test), bağımsız örneklem t-test (Independent Samples t-Test) testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Dinleme-Anlama Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarına Dair Bulgular

Tablo 2'ye bakıldığında öğretim görevlilerinin dinleme-anlama becerisini değerlendirmede en çok tercih ettikleri üç yöntemden ikisinin geleneksel (Diyalog ve çoktan seçmeli anlama soruları; sözel sorulara yazılı ya da sözlü yanıt verme), ve birinin alternatif (Diyalog ve özgün sorular); en az tercih ettikleri üç yöntemin alternatif değerlendirme yöntemi (Düzenleme/düzeltilme; öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi / öz değerlendirme; portfolyo / gelişim dosyası) olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Dinleme-Anlama Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları Kullanım Ortalamaları

	N	Ort.	SS	Min.	Max.
S1(G)	183	3,42	1,27	1,00	5,00
S2(G)	183	3,43	1,20	1,00	5,00
S3(G)	183	3,73	1,16	1,00	5,00
S4(G)	183	3,98	1,03	1,00	5,00
S5(G)	183	3,90	1,05	1,00	5,00
S6(G)	183	3,03	1,24	1,00	5,00
S7(G)	183	2,96	1,27	1,00	5,00
S8(A)	183	3,30	1,20	1,00	5,00
S9(G)	183	3,72	1,17	1,00	5,00
S10(G)	183	3,48	1,07	1,00	5,00
S11(G)	183	4,06	0,88	1,00	5,00
S12(A)	183	3,91	0,98	1,00	5,00
S13(A)	183	3,26	1,30	1,00	5,00
S14(A)	183	2,92	1,33	1,00	5,00
S15(A)	183	3,33	1,14	1,00	5,00
S16(A)	183	3,32	1,28	1,00	5,00
S17(A)	183	3,39	1,22	1,00	5,00
S18(A)	183	3,59	1,08	1,00	5,00
S19(A)	183	2,69	1,27	1,00	5,00
S20(A)	183	2,89	1,19	1,00	5,00

G: Geleneksel Yöntem A: Alternatif Yöntem

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğretim görevlilerinin dinleme-anlama becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri kullanma eğilimleri mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($t(181)=0,816$, $p=0.416>0.050$) uyruklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte ($t(181)=-2,381$, $p=0.018<0.050$) ve cinsiyetlerine göre yine anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(181)=-0,120$, $p=0.905>0.050$).

Tablo 3: İlgili Değişkenlere Göre Dinleme Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma Ortalamaları

	Dinleme-Anlama Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma			
	f	%	Ort.	SS
Eğitim Fakültesi	18	9,8	3,11	,84
Diğer	165	90,2	3,28	,84
Türk	144	78,7	3,18	,85
Arap	39	21,3	3,54	,76
Kadın	36	19,7	3,24	,90
Erkek	147	80,3	3,26	,83

Konuşma Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarına Dair Bulgular

Tablo 4'e bakıldığında öğretim görevlilerinin konuşma becerisini değerlendirmede en çok tercih ettikleri üç yöntemin geleneksel (Soru-yanıt; yüksek sesle okuma; çeviri); en az tercih ettikleri üç yöntemin alternatif değerlendirme yöntemi (Gereksinim duyulan bilgiyi oyunla edinme; portfolyo / gelişim dosyası; telefonda konuşma) olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Konuşma Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları Kullanım Ortalamaları

	N	Ort.	SS	Min.	Max.
S21(G)	183	3,90	1,11	1,00	5,00
S22(A)	183	2,31	1,16	1,00	5,00
S23(G)	183	3,63	1,11	1,00	5,00
S24(G)	183	4,16	1,02	1,00	5,00
S25(G)	183	3,96	1,00	1,00	5,00
S26(A)	183	3,34	1,31	1,00	5,00
S27(G)	183	4,06	1,22	1,00	5,00
S28(G)	183	4,38	0,95	1,00	5,00
S29(A)	183	3,43	1,26	1,00	5,00
S30(A)	183	3,51	1,14	1,00	5,00
S31(A)	183	3,34	1,21	1,00	5,00
S32(A)	183	3,23	1,34	1,00	5,00

S33(A)	183	3,08	1,25	1,00	5,00
S34(A)	183	2,71	1,35	1,00	5,00
S35(A)	183	3,27	1,24	1,00	5,00
S36(A)	183	2,88	1,32	1,00	5,00
S37(A)	183	2,94	1,28	1,00	5,00
S38(A)	183	3,01	1,26	1,00	5,00
S39(A)	183	2,67	1,31	1,00	5,00
S40(A)	183	2,90	1,30	1,00	5,00

Tablo 5'te de görüldüğü üzere öğretim görevlilerinin konuşma becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri kullanma eğilimleri mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($t(181)=-0,410$, $p=0.683>0.050$) uyruklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte ($t(181)=-5,139$, $p=0.010<0.050$) ve cinsiyetlerine göre yine anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(181)=0,999$, $p=0.319>0.050$).

Tablo 5: İlgili Değişkenlere Göre Konuşma Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma Ortalamaları

	Konuşma Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma			
	<i>f</i>	%	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>
Eğitim Fakültesi	18	9,8	2,96	1,05
Diğer	165	90,2	3,05	,94
Türk	144	78,7	2,87	,95
Arap	39	21,3	3,69	,59
Kadın	36	19,7	3,18	,97
Erkek	147	80,3	3,01	,94

Okuma-Anlama Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarına Dair Bulgular

Tablo 6'ya bakıldığında öğretim görevlilerinin okuma-anlama becerisini değerlendirmede en çok tercih ettikleri üç yöntemin geleneksel (Yüksek sesle okuma; sözcükleri tanımlarıyla / eş anlamlarıyla eşleştirme); en az tercih ettikleri üç yöntemden ikisinin alternatif (Verilen metnin özetini yazdırma; portfolyo / gelişim dosyası) birinin geleneksel değerlendirme yöntemi (Sabit-oran çıkartmalı metinler) olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Okuma-Anlama Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları Kullanım Ortalamaları

	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
S41(G)	183	4,21	1,04	1,00	5,00
S42(G)	183	3,90	1,03	1,00	5,00
S43(G)	183	3,92	1,14	1,00	5,00
S44(G)	183	3,12	1,27	1,00	5,00
S45(G)	183	3,05	1,31	1,00	5,00
S46(G)	183	3,11	1,32	1,00	5,00
S47(G)	183	3,20	1,31	1,00	5,00
S48(G)	183	3,17	1,32	1,00	5,00
S49(G)	183	3,93	1,08	1,00	5,00
S50(G)	183	3,87	1,08	1,00	5,00
S51(G)	183	3,69	1,16	1,00	5,00
S52(G)	183	4,07	0,99	1,00	5,00
S53(G)	183	3,99	1,12	1,00	5,00
S54(G)	183	3,96	1,09	1,00	5,00
S55(G)	183	3,01	1,31	1,00	5,00
S56(G)	183	3,84	1,26	1,00	5,00
S57(G)	183	2,72	1,32	1,00	5,00
S58(G)	183	3,21	1,22	1,00	5,00
S59(G)	183	3,93	1,16	1,00	5,00
S60(A)	183	3,61	1,19	1,00	5,00
S61(A)	183	3,46	1,16	1,00	5,00
S62(A)	183	3,44	1,27	1,00	5,00
S63(A)	183	3,73	1,17	1,00	5,00
S64(A)	183	3,05	1,23	1,00	5,00
S65(A)	183	3,12	1,27	1,00	5,00
S66(A)	183	2,87	1,29	1,00	5,00
S67(A)	183	3,10	1,34	1,00	5,00
S68(A)	183	2,97	1,29	1,00	5,00
S69(A)	183	2,73	1,29	1,00	5,00
S70(A)	183	2,99	1,28	1,00	5,00

Tablo 7'de de görüldüğü üzere öğretim görevlilerinin okuma-anlama becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri kullanma eğilimleri mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($t(181)=-0,506$,

$p=0.614>0.050$) uyruklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte ($t(181)=-2,068$, $p=0.040<0.050$) cinsiyetlerine göre yine anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(181)=0,445$, $p=0.657>0.050$).

Tablo 7: İlgili Değişkenlere Göre Okuma-Anlama Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma Ortalamaları

	Okuma-Anlama Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma			
	<i>f</i>	%	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>
Eğitim Fakültesi	18	9,8	3,09	,95
Diğer	165	90,2	3,20	,91
Türk	144	78,7	3,12	,88
Arap	39	21,3	3,45	,97
Kadın	36	19,7	3,25	,98
Erkek	147	80,3	3,17	,90

Yazma Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarına Dair Bulgular

Tablo 8'e bakıldığında öğretim görevlilerinin yazma becerisini değerlendirmede en çok tercih ettikleri üç yöntemin geleneksel (Dilbilgisi aktarımına dayalı yazma; kısa yanıt ve tümce tamamlama; harf, sözcük, noktalama bilgisini ölçen etkinlikler); en az tercih ettikleri üç yöntemin alternatif değerlendirme yöntemi (Tablo/Grafik halinde verilen bilgi üzerine yazma; öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi; portfolyo / gelişim dosyası) olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Yazma Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları Kullanım Ortalamaları

	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
S71(G)	183	3,62	1,20	1,00	5,00
S72(G)	183	3,60	1,16	1,00	5,00
S73(G)	183	3,56	1,18	1,00	5,00
S74(G)	183	3,80	1,04	1,00	5,00
S75(A)	183	2,98	1,24	1,00	5,00
S76(A)	183	2,89	1,26	1,00	5,00
S77(A)	183	2,86	1,33	1,00	5,00
S78(G)	183	3,60	1,14	1,00	5,00
S79(G)	183	3,70	1,08	1,00	5,00
S80(A)	183	3,30	1,15	1,00	5,00
S81(G)	183	3,42	1,18	1,00	5,00
S82(A)	183	3,54	1,19	1,00	5,00
S83(A)	183	2,89	1,26	1,00	5,00
S84(A)	183	2,93	1,26	1,00	5,00
S85(A)	183	2,83	1,27	1,00	5,00
S86(A)	183	3,31	1,23	1,00	5,00
S87(A)	183	2,66	1,28	1,00	5,00
S88(A)	183	2,78	1,22	1,00	5,00

Tablo 9'da da görüldüğü üzere öğretim görevlilerinin yazma becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri kullanma eğilimleri mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermezken ($t(181)=0,968$, $p=0.334>0.050$) uyruklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte ($t(181)=-4,583$, $p=0.010<0.050$) ve cinsiyetlerine göre yine anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(181)=2,169$, $p=0.031<0.050$).

Tablo 9: İlgili Değişkenlere Göre Yazma Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma Ortalamaları

	Yazma Becerisini Ölçmede Alternatif Yöntemleri Kullanma			
	<i>f</i>	%	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>
Eğitim Fakültesi	18	9,8	3,21	,78
Diğer	165	90,2	2,97	,99
Türk	144	78,7	2,83	,97
Arap	39	21,3	3,60	,69
Kadın	36	19,7	3,31	1,02
Erkek	147	80,3	2,92	,95

SONUÇ

Yapılan araştırmanın analiz raporlarına dayanılarak aşağıdaki sonuçların elde edildiği görülmüştür:

Dinleme-anlama becerisini ölçme-değerlendirmede tercih edilen yöntemlerin çoğunlukla geleneksel değerlendirme yöntemleri olduğu; performansa yönelik değerlendirme, portfolyo, öz değerlendirme vb. alternatif yöntemlerin tercih edilme sıklığının düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, dinleme-anlama becerisini ölçme-değerlendirmede tercih edilen alternatif yöntemlerin mezun olunan fakülte ve cinsiyete göre farklılık göstermediği ancak uyuğu göre farklılık gösterip Arap öğretim görevlilerinin alternatif yöntemleri kullanım ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Konuşma becerisini ölçme-değerlendirmede soru-yanıt, yüksek sesle okuma ve çeviri gibi geleneksel yöntemlerin tercih edilme sıklığının çok yüksek olduğu; portfolyo ve telefonda konuşma gibi alternatif yöntemlerin kullanım ortalamasının çok düşük olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, konuşma becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri kullanım sıklığının cinsiyet ve mezuniyete göre farklılık göstermediği belirlenirken uyuğu göre farklılık gösterip Arap öğretim görevlilerinin alternatif yöntemleri kullanma ortalamasının Türk öğretim görevlilerine kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Okuma-anlama becerisini ölçme-değerlendirme yöntemleri arasında çoğunlukla tercih edilen yöntemlerin yüksek sesle okuma, sözcükleri tanımlarıyla / eş anlamlarıyla eşleştirme ve farklı tümcelerde boş bırakılan sözcükleri verilen sözcüklerden seçme gibi geleneksel yöntemler olduğu; alternatif yöntemleri kullanma sıklığının düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, okuma-anlama becerisini ölçme-değerlendirme yöntemleri arasında alternatif yöntemleri tercih etme yaklaşımının mezuniyet ve cinsiyete göre fark anlamlı bir farklılık göstermediği; uyuğu göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenip Arap öğretim görevlilerinin alternatif yöntemleri kullanma yöneliminin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yazma becerisini ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanım sıklığına bakıldığında ise dilbilgisi aktarımına dayalı yazma, kısa yanıt - tümce tamamlama ve harf, sözcük, noktalama bilgisini ölçen etkinlikler vb. geleneksel yöntemlerin kullanım sıklıklarının yüksek olduğu; tablo / grafik halinde verilen bilgi üzerine yazma, öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi / öz değerlendirme ve portfolyo / gelişim dosyası vb. alternatif yöntemlerin çok az tercih edildiği saptanmıştır. Bununla birlikte, yazma becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemlerin tercih edilme sıklığının mezun olunan fakülteye göre farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Uyruk ve cinsiyet değişkenlerine göre yazma becerisini ölçme-değerlendirmede alternatif yöntemleri tercih etme eğiliminin farklılık gösterdiği saptanıp Arap öğretim görevlileri ile kadın öğretim görevlilerinin yazma becerisini değerlendirmede alternatif yöntemleri daha sık tercih ettikleri görülmüştür.

Elde edilen sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

Arapça hazırlık programlarında yürütülen ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin belli bir zaman aralığına sıkışmış geleneksel yöntemlerden uzaklaştırılıp iletişimsel yaklaşımlar tercih edilerek geliştirilmesi ve yenilenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda portfolyo, öz değerlendirme, gözlem gibi performansa dayalı değerlendirme yöntemleri tercih edilerek değişen koşullara ayak uydurulması gerekliliği göze çarpmaktadır. Ayrıca, uyruk değişkeninde gözlemlenen bulgulara dayanarak Türk uyruklu öğretim üyelerinin ölçme-değerlendirme tercihlerini gözden geçirmeleri önerilebilir. Araştırmanın geliştirilme ve tamamlanma potansiyeli taşıyan yönleri bulunmaktadır ve ilgili literatüre katkı sağlayabildiği ölçüde hedefine ulaşmış sayılacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçay, R. (2006). Arapça Dilbilgisi Öğretiminin Çoktan Seçmeli Testlerle Ölçülmesinde Güvenirlik Düzeyi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alkan, C. (2011). Eğitim Teknolojisi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Boylu, E. (2019). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ölçme Değerlendirme Uygulamaları ve Standart Oluşturma. (Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: İlk ve ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 99-114.
- Emrah, E. (2011). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlığı ve Ölçme-Değerlendirmeye İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kibar, E. P. (2018). İngilizce Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil İngilizce Derslerinde Ölçme Değerlendirmeye Yönelik Algıları. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kırık, M. Y. (2008). Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Bağlamında Tutum ve Yaklaşımları. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Mertler, C. A. (2004). Secondary teachers' assessment literacy: Does Classroom Experience Make a Difference? *American Secondary Education*, 33(1), 49-64.

Odabaşı, F. (1997). Eğitimde sistem yaklaşımı ve eğitim teknolojisi. *Eğitim ve Bilim*, 21(106), 23-34.

Öncü, H. (1994). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Ankara: Matser Basım.

Tasa, M., ve Furat, A. Z. (2012). Arapça öğretiminde web tabanlı bir ölçme değerlendirme sistemi geliştirilmesi. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 9-24.

EK: Temel Dil Becerilerini Ölçme-Değerlendirme Teknikleri Anket Formu**Sayın Katılımcı;**

Bu anket formu, “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Görevlilerinin Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları” konusuna yönelik gerçekleştirilen bir yüksek lisans tez çalışmasında veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler, bilimsel amacı dışında “**KESİNLİKLE KULLANILMAYACAK**”tır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

KİŞİSEL BİLGİLER

1.Cinsiyetiniz: Bay () Bayan ()

2.Yaşınız: 20-30 () 31-40 () 41-50 () 51 ve üzeri ()

3.Akademik unvanınız: Araştırma Görevlisi () Öğretim Görevlisi () Doktor Öğretim Üyesi ()
Doçent () Profesör ()

4.Kaç yıldır eğitim vermekttesiniz: 1-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21 ve üzeri ()

5. Mezun olduğunuz fakülte: Eğitim Fakültesi () Edebiyat Fakültesi () İlahiyat Fakültesi () İslami İlimler Fakültesi () Diğer ()

Yönerge: Lütfen aşağıdaki soruları, her bir maddenin sizin duygu ve davranışlarınızı ne dereceye kadar tanımladığına karar vererek cevaplandırınız. Altta yazılı derecelendirme ölçeğinden bir rakam seçerek her bir maddeyi işaretleyiniz.

1 = Hiç

2 = Çok Az

3 = Bazen

4 = Çoğunlukla

5 = Çok Sık

Bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığımı ve istediğim zaman yanıtlamayı bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Evet ()

Hayır ()

	Dinleme-Anlama Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları	Hiç	Çok Az	Bazen	Çoğunlukla	Çok Sık
1	Dinlenen sesbirim ve biçimbirimlerin yazılı seçeneklerden bulunması	1	2	3	4	5
2	Dinlenen tümce/diyalog açıklamasının yazılı seçeneklerden bulunması	1	2	3	4	5
3	Sözel sorulara yazılı seçeneklerden uygun yanıt bulma	1	2	3	4	5
4	Sözel sorulara yazılı ya da sözlü yanıt verme	1	2	3	4	5
5	Çıkartmalı metinde boşluk doldurma	1	2	3	4	5
6	Dinlenen tanıma en uygun resmi seçeneklerden bulma	1	2	3	4	5
7	Gösterilen resmi tanımlayan tümceyi sesli seçeneklerden bulma	1	2	3	4	5
8	Tablo doldurma	1	2	3	4	5
9	Tümce yineleme	1	2	3	4	5
10	Dikte	1	2	3	4	5
11	Diyalog ve çoktan seçmeli anlama soruları	1	2	3	4	5
12	Diyalog ve özgün sorular	1	2	3	4	5
13	Not alma	1	2	3	4	5
14	Düzenleme/Düzelme (Yazılı metinle dinlenen metin arasındaki farkları bulma)	1	2	3	4	5
15	Yorumlama	1	2	3	4	5
16	(Dinleyerek) Yeniden anlatma	1	2	3	4	5

17	Etkileşimli (Katılımlı) dinleme	1	2	3	4	5
18	Performans değerlendirmesi	1	2	3	4	5
19	Portfolyo (Gelişim dosyası)	1	2	3	4	5
20	Öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi / Öz değerlendirme	1	2	3	4	5
	Konuşma Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları	Hiç	Çok	Baz	Çok	Çok
21	Sözcük/Tümce yineleme	1	2	3	4	5
22	Telefonda konuşma	1	2	3	4	5
23	Verilen tümceleri dönüştürme (Farklı dilbilgisel yapılara dönüştürme)	1	2	3	4	5
24	Yüksek sesle okuma	1	2	3	4	5
25	Tümce/Diyalog tamamlama	1	2	3	4	5
26	Resim üzerine konuşma	1	2	3	4	5
27	Çeviri	1	2	3	4	5
28	Soru-Yanıt	1	2	3	4	5
29	Yönerge verme ve yönlendirme (Adres tarifi, kurum yönergesi vb.)	1	2	3	4	5
30	Açıklama (Çıkarım yapma)	1	2	3	4	5
31	Görüşme	1	2	3	4	5
32	Rol alma	1	2	3	4	5
33	Tartışma ve söyleşiler	1	2	3	4	5
34	Gereksinim duyulan bilgiyi oyunla edinme	1	2	3	4	5
35	Sözlü sunumlar	1	2	3	4	5
36	Resim üzerinden öykü anlatımı	1	2	3	4	5
37	Bir öykü ya da haberi yeniden anlatma	1	2	3	4	5
38	Gözlem	1	2	3	4	5
39	Portfolyo / Gelişim dosyası	1	2	3	4	5
40	Öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi / Öz değerlendirme	1	2	3	4	5
	Okuma-Anlama Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları	Hiç	Çok	Baz	Çok	Çok
41	Yüksek sesle okuma	1	2	3	4	5
42	Yazılı yanıt	1	2	3	4	5
43	Çoktan seçmeli sorular	1	2	3	4	5
44	Verilen sözcüklere uyan objeleri resimden bulma	1	2	3	4	5
45	Verilen tümcelere uygun bölümleri resimden bulma	1	2	3	4	5
46	Verilen tümcelerin resme göre doğru/yanlış olduğunu bulma	1	2	3	4	5
47	Resimlerle tümceleri eşleştirme	1	2	3	4	5
48	Sözcüğün anlamını seçenek olarak verilen resimlerden bulma	1	2	3	4	5
49	Sözcük ve dilbilgisi için çoktan seçmeli sorular	1	2	3	4	5
50	Bağlam içinde sözcük ve dilbilgisi için çoktan seçmeli sorular	1	2	3	4	5
51	Çıkartmalı metinlerde sözcük/dilbilgisi için çoktan seçmeli sorular	1	2	3	4	5
52	Sözcükleri tanımlarıyla / eş anlamlarıyla eşleştirme	1	2	3	4	5
53	Farklı tümcelerde boş bırakılan sözcükleri verilen sözcüklerden seçme	1	2	3	4	5
54	Dilbilgisel düzeltme / düzenleme	1	2	3	4	5
55	Resme dayalı etkinlikler (Okunan metnin tanımladığı resmi bulma)	1	2	3	4	5
56	Boşluk doldurma etkinlikleri	1	2	3	4	5
57	Sabit-Oran çıkartmalı metinler (Paragrafta her yedi sözcükte bir boşluk bırakma tekniği)	1	2	3	4	5
58	İlgeç ve bağlaçların çıkarıldığı metinler	1	2	3	4	5
59	Metne dair çoktan seçmeli sorular	1	2	3	4	5
60	Metne dair açık uçlu sorular	1	2	3	4	5
61	Metin içi düzenleme / düzeltme	1	2	3	4	5
62	Metin tarama	1	2	3	4	5
63	Sözcük / Tümce / Paragraf / Metin sıralama	1	2	3	4	5
64	Bilgi aktarımı (Tablo, harita, grafik, şekil vb. yorumlama; tanımlama; anlam ilişkisi çıkarımında bulunma)	1	2	3	4	5
65	Gözden geçirme (Hızlı okuma)	1	2	3	4	5
66	Verilen metnin özetini yazdırma	1	2	3	4	5
67	Not alma ve taslak çıkarma	1	2	3	4	5
68	Gözlem	1	2	3	4	5
69	Portfolyo / Gelişim dosyası	1	2	3	4	5
70	Öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi / Öz değerlendirme	1	2	3	4	5
	Yazma Becerisini Ölçme Değerlendirme Yaklaşımları	Hiç	Çok	Baz	Çok	Çok
71	Harf, sözcük, noktalama bilgisini ölçen etkinlikler	1	2	3	4	5
72	Yazma ve sesbirim bilgisini ölçen etkinlikler	1	2	3	4	5
73	Dikte	1	2	3	4	5
74	Dilbilgisi aktarımına dayalı yazma (Etkin tümceleri edilgen tümcelere, olumlu tümceleri soru tümcelerine çevirme vb.)	1	2	3	4	5
75	Resme yönelik yazma	1	2	3	4	5
76	Resimdeki nesnelere tanımlamaya yönelik yazma	1	2	3	4	5
77	Resimleri anlamlı sıralama yaparak öyküleme	1	2	3	4	5

78	Sıralama (Karışık tümceleri dilbilgisel sıralamaya uyarak yeniden yazma)	1	2	3	4	5
79	Kısa yanıt ve tümce tamamlama	1	2	3	4	5
80	Açıklama (Çıkarım yapma)	1	2	3	4	5
81	Yönlendirmeli soru-yanıt (Sorudan sonra verilen ipucu ile yanıt isteme)	1	2	3	4	5
82	Paragraf oluşturma	1	2	3	4	5
83	Mektuba yanıt yazma	1	2	3	4	5
84	Taslak halinde verilen durum üzerine yazma	1	2	3	4	5
85	Tablo / Grafik halinde verilen bilgi üzerine yazma	1	2	3	4	5
86	Kompozisyon yazma	1	2	3	4	5
87	Portfolyo / Gelişim dosyası	1	2	3	4	5
88	Öğrencinin kendi kendini değerlendirmesi / Öz değerlendirme	1	2	3	4	5